

STEEN M. ANDERSEN: Modstandsorganisationen Ringen 1941-45. Oplysning – kamp – politik. En undersøgelse af Ringens opståen, sammensætning, udbredelse, arbejde og formål. Odense Universitetsforlag 1984. 194 s. 134,20 kr.

Skildringen af Ringen er et af de efterhånden mange specialer, der har gjort springet fra eksamensopgave til publikation. Det kan man i dette tilfælde kun glæde sig over. Dels har Steen Andersen gjort et godt og gedigent stykke arbejde, dels har vi trods den efterhånden omfattende forskning i besættelsestidens historie hidtil manglet en undersøgelse af denne fremtrædende modstandsorganisation.

Forfatterens teser ligger gemt i bogens undertitel. Fra sin oprettelse ved årsskiftet 1941-42 – på initiativ af bibliotekskonsulent Jørgen Banke og ikke af Frode Jakobsen, som det i overleveringen er blevet til – frem til august 1943 var Dansk Studiering (det oprindelige navn) »en halv-illegal oplysningsorganisation«. Derefter gik den ud i den samme kamp som de ældre illegale organisationer (kommunisterne, Frit Danmark, Dansk Samling) og blev accepteret af disse, ikke mindst takket være den stærke position, Frode Jakobsen vandt sig i Frihedsrådet. Dansk Studiering blev til Ringen. De lokale kredse blev udbygget og forøget i tal, en omfattende ventegrupperdannelse blev iværksat »fra begyndelsen af 1944« (hvilket nok er en vel tidlig placering), en flygtningekæde for nedfaldne allierede flyvere etableredes, og den store københavnske sabotageorganisation Holger Danske kobledes fra Dansk Samling over på Ringen i løbet af sommeren 1944. Klart politiske aspekter lå der i tilknytningen til Ringen i vinteren 1944-45 af en række illegale blade, der blev sikret penge og papir mod at være i redaktionel overensstemmelse med Frihedsrådets linie, d.v.s. Ringens linie. Det samme var tilfældet med Ringens arbejdsgrupper, der før alvor blev oprettet fra efteråret 1944, og til hvilke der knyttedes en speciel illegal presse.

Ringen karakteriserede sig selv som en upolitisk organisation, stående på Frihedsrådets program af oktober 1943. Steen Andersen opponerer herimod. »Ringen kom til at stå som den organisation, der garanterede det gamle politiske systems tilbagevenden efter krigen«. Han fører dens historie ud over befrielsen frem til oktober 1945, da den var »langt væk fra resten af modstandsbevægelsen og ... langt ovre i »politikernes Danmark.« På det tidspunkt blev den brat opløst af Frode Jakobsen for at komme et oprør fra græsrodderne i forkøbet.

Ringen hentede både før og efter 29. august 1943 først og fremmest sine medlemmer fra den mellemste og højere middelklasse, fra folk, der politisk hørte hjemme i de traditionelle partier uden nødvendigvis at være medlemmer af dem. Det ikke-kommunistiske præg var klart. I København betød oprettelsen af arbejdsgrupperne en særlig vending mod Socialdemokratiet – uden at resten af Ringen var orienteret eller vidende derom. Formålet var tydeligt at skabe en socialdemokratisk modvægt mod kommunisternes stærke placering i modstandsbevægelsen.

De resultater, Steen Andersen er nået frem til, skal nok i alt det væsentlige blive stående. Han bygger dem på eksisterende arkivalia og litteratur og har selv indsamlet supplerende materiale. Gennem fremstillingen noterer man en løbende diskussion med, undertiden en polemik mod Frode Jakobsen, der frem for nogen har støbt forståelsen og selvforståelsen af Ringen. Det kan og skal ikke være anderledes.

Anmelderen sidder tilbage med et par ubesvarede spørgsmål. Hvad fik egentlig

Jørgen Banke til så sent som i efteråret 1941 at gå i gang med Dansk Studiering – på et tidspunkt, da folk som Arne Sørensen og la Cour drog land og rige rundt og talte Roma midt imod? Formålet kan næppe alene have været »bevarelse af det danske folks moral«. Den var i hvert fald ikke længere i fare for at blive tysk inficeret. Og hvilke kontakter har der været mellem kompetente kredse i Socialdemokratiet og Frode Jakobsen, da Ringen pludselig begyndte at føre socialdemokratisk politik? Arbejdergrupperne rekrutteredes af og blandt socialdemokrater på aktivistfløjen, men deres gode vilje kan næppe være hele forklaringen.

Aage Trommer

HENRIK SØBORG: Socialdemokratiet og staten. Socialdemokratiets økonomiske politik 1945-72. SFAH. Skriftserie nr. 15, 1983. 204 s. Medlemspris 95 kr., bogladepris 110 kr.

I de senere års samfundsvidenskabelige forskning i arbejderbevægelsens historie har forskellige sider af Socialdemokratiets virke og politik i efterkrigstiden været et yndet studie- og forskningsfelt. Emnemæssigt har interessen især koncentreret sig om forholdet mellem stat og fagbevægelse, om indkomstpolitik og om teoridannelser omkring den socialdemokratiske reformisme og om fagforeningerne.

Henrik Søborgs afhandling om Socialdemokratiets økonomiske politik frem til 1972 placerer sig i denne tradition, men forsøger herudfra at komme videre, idet den ikke blot forholder sig til forskellige teoretiske socialdemokrati-analyser, men forsøger at forene en samfundsvidenskabelig og historisk tilgangsvinkel ved at levere en omfattende historisk-empirisk oversigt over (analyse af) de økonomiske og politiske processer, der betingede udviklingen i og ændringen af Socialdemokratiets økonomiske politik i perioden.

I sit indledende forsøg på fastlæggelse af en teoretisk forståelsesramme distancerer Søborg sig fra forskellige andre tilgangsvinkler til analysen af Socialdemokratiet. På den ene side vender han sig mod de tendenser, der har været til at forklare Socialdemokratiets strategi og politik i efterkrigstiden ud fra keynesianismens eller venstrekeynesianismens indtog i Socialdemokratiet som værende utilstrækkelig til at forklare mulighederne og begrænsningerne i Socialdemokratiets økonomiske politik, fordi de ikke tager hensyn til de konkrete økonomiske og politiske forhold. På den anden side tager han også afstand fra en forrædderi- og arbejderaristokrati-tese, der findes i Komintern-traditionen, hvor Socialdemokratiets accept af det borgerlige samfunds grundpræmisser reduktionistisk ses som enten udtryk for borgerskabets infiltration i partiet eller som opportunistens inkarnation. Endelig distancerer Søborg sig fra de fleste »kapitallogikere«, idet han afviser, at reformismen kan bestemmes som begreb i gængs kapitallogisk betydning ud fra den almene kapitalismeanalyse og ud fra kritikken af den politiske økonomi. Hans eget teoretiske udgangspunkt er derimod en kapitallogisk inspireret forståelse af Socialdemokratiet, der ser dets »kapitalismebekræftende« strategi og politik som udslag af, at partiet formulerer sig og handler indenfor den forståelseshorisont, som de kapitalistiske eksistensformer og